

گزارش کنفرانس جهانی آموزش و مراقبت‌های دوران اولیه کودکی^۱ WCECCE

دکتر سوسن کشاورز / عضو هیات علمی دانشگاه تربیت معلم / معاون وزیر و رییس سازمان آموزش و پرورش استثنایی

علاوه بر مجمع عمومی کنفرانس، کارگاه‌هایی با مشارکت تعداد زیادی از کارشناسان و نمایندگان کشورها برگزار گردید که مسوولیت یکی از کارگاه‌ها با جمهوری اسلامی ایران بود؛ در این کارگاه، گزارش پیشرفت‌های کشورمان در زمینه «آموزش برای همه» و اقدامات گسترده در زمینه مراقبت‌های اولیه و آموزش پیش از دبستان ارایه گردید. این گزارش حاصل برنامه‌های وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، سازمان بهزیستی و سازمان‌های مردم نهاد بود و دورنمای وضعیت کودکان ایرانی را بسیار روشن ترسیم می‌کرد و مورد استقبال شرکت کنندگان در کارگروه قرار گرفت.

در حاشیه این کنفرانس وزیر محترم آموزش و پرورش ایران با مدیر کل سازمان یونسکو خانم بوکووا و وزیر آموزش و فرهنگ روسیه دیدار داشته و طی گفتگوهای مربوطه، مباحث مهمی از جمله نگاه قرآن و دین مبین اسلام به انسان و تربیت، اقدامات جمهوری اسلامی ایران در زمینه توسعه آموزش و پرورش و ضرورت توجه به مسایل روانی کودکان در کشورهای چون عراق، افغانستان و فلسطین و فکر کردن به عدالت همه جانبه مطرح گردید. بازدید از مدرسه ایرانیان مقیم مسکو و نشست صمیمی با معلمان و دبیران این مدرسه نیز از دیگر برنامه‌های وزیر آموزش و پرورش و هیات همراه بود.

سخنرانی‌ها و گزارش‌های ارایه شده در این کنفرانس نشان می‌دهد، اگر چه وضعیت مراقبت‌ها و آموزش‌های کودکان در سنین قبل از دبستان طی سال‌های گذشته در

کنفرانس جهانی آموزش و مراقبت‌های دوران اولیه کودکی در روزهای ۲۹-۲۷ سپتامبر مطابق ۷-۵ مهرماه ۱۳۸۹ در کشور روسیه و در شهر مسکو^۲، با همکاری سازمان علمی، آموزشی و فرهنگی^۳ و با حمایت موسسه مشارکت توسعه آموزشی در آفریقا^۴ با حضور بیش از ۱۰۰۰ نفر از مقامات بویژه وزرای آموزش و پرورش کشورها و نمایندگان سازمان‌های دولتی و غیردولتی و کارشناسان از ۱۹۳ کشور جهان برگزار گردید.

اهداف برگزاری این کنفرانس عبارتند از :

- تأیید مجدد آموزش و مراقبت‌های پیش دبستانی به عنوان حقی برای کودکان و توسعه مناسب آن
- بهره‌گیری از پیشرفت‌ها حاصل از اجرای هدف شماره یک «آموزش برای همه»
- شناسایی محدودیت‌های اساسی در راه پیشرفت
- ایجاد معیارها و اهدافی برای کار در این زمینه
- شناسایی فعالان کلیدی برای تحقق اهداف تعیین شده
- تقویت مبادلات جهانی و اقدامات و تجربه‌های برتر

در این کنفرانس گروهی متشکل از مسوولین و کارشناسان آموزش و پرورش به سرپرستی وزیر محترم آموزش و پرورش ایران شرکت کردند.

طی سه روز کنفرانس مدیر کل یونسکو، وزیر آموزش ملی روسیه، شهردار مسکو، اساتید متخصص در حوزه پیش از دبستان و مراقبت‌های مربوط به این دوره به طرح دیدگاه‌های خود پرداخته و موضوعات مختلفی پیرامون محور موضوعی کنفرانس مطرح شد.

جهان به ویژه سرزمین‌های اشتغال شده و مناطق درگیر جنگ و بلاهای طبیعی، عوامل مهم عدم دستیابی کودکان خردسال به مراقبت و آموزش دوران خردسالی شناخته شده است.

شرکت کنندگان در این کنفرانس از کشورها خواستند تا برای بسیج کمک‌های بین‌المللی و به منظور افزایش اعتبار برای مراقبت و آموزش دوره خردسالی با یونسکو همکاری کنند. از سازمان یونسکو نیز درخواست شد تا تلاش‌های خود برای ترویج و پیشرفت مراقبت و آموزش دوره خردسالی را شدت بخشد. همچنین برای تکمیل شاخص پیشرفت همه‌جانبه خردسالان که کشورها را برای پیشرفت آموزش دوره خردسالی هدایت می‌کند، بی‌درنگ اقدام کند.

پیام این کنفرانس این چنین در نظر گرفته شده بود، «اکنون زمان آن است که پایه‌های ثروت ملت‌ها ساخته شود» این ثروت همانا کودکانی هستند که اکنون در دوران کودکی بسر می‌برند و با آموزش‌ها و مراقبت‌های مربوطه، آینده سازان جامعه خواهند بود. امید است که ما هم بتوانیم در کشور ایران در پرتو آموزه‌های دینی اسلام و با برنامه‌ریزی و اقدامات موثر، توجه و عنایت کافی به این قشر از کودکان جامعه خویش داشته باشیم.

هیأت اعزامی کشورمان، بازدیدهای مختلفی نیز از مراکز آموزشی روسیه به عمل آورد. اولین بازدید گروهی از واحد آموزشی مقطع پیش دبستانی کیندر گاردن^۷ با ۲۰۰ دانش آموز انجام پذیرفت. این مدرسه دارای حیاط و فضایی مناسب و سرسبز با امکانات مختلف بازی برای کودکان بود. فضاها و اتاق‌ها، پله‌ها و سرویس‌های بهداشتی، میز و نیمکت و سایر امکانات، متناسب با گروه سنی کودکان بود. اتاقی برای گفتار درمانی، رختکن، سالن غذاخوری، سالن ورزشی، اتاق آبرویک، اتاق بازی‌های فکری، شطرنج، آزمایشگاه، اتاق نقاشی و هنرهای تجسمی، اتاق روان‌شناسی،

جهان بهبود یافته است لکن هنوز با چالش‌هایی روبرو است و باید برای آنها چاره‌ای اندیشید و اقداماتی انجام داد.

این چالش‌ها عبارتند از:

- ۱- چارچوب‌های سیاست‌گذاری و خط‌مشی در زمینه آموزش و پرورش پیش‌ازدبستان هنوز ضعیف است.
- ۲- سیاست‌های موجود در تضمین پرورش جامع کودک و نیز ارایه خدمات منسجم از بدو تولد تا مقطع ابتدایی ضعیف هستند.
- ۳- با توجه به چارچوب ضعیف آموزش و مراقبت‌های پیش‌دبستانی این آموزش‌ها در طرح‌های توسعه بین‌بخشی و ملی از اهمیت کمی برخوردارند.
- ۴- ارایه نهادینه آموزش و مراقبت‌های پیش‌دبستانی ضعیف است.
- ۵- دسترسی به این آموزش هنوز ناکافی است.
- ۶- دسترسی همچنان نابرابر است.
- ۷- کیفیت، نامتوازن و در خلاف منافع فقر است.
- ۸- فراخوان اضطراری برای تجدید تلاش‌های جهانی. در پایان کنفرانس کشورهای شرکت‌کننده چارچوب پیمانی را به تصویب رساندند تا بر اساس آن یک ارزیابی از پیشرفت‌های حاصل از «آموزش برای همه»^۵ EFA، بویژه در بخش آموزش‌ها و مراقبت‌های پیش‌دبستانی داشته باشند تا هدف‌های تعیین شده برای ۲۰۱۵ صورت تحقق بخود گیرد.

شرکت کنندگان در این کنفرانس پس از سه روز بحث و تبادل نظر «چارچوب عمل مسکو»^۶ را که در آن چالش‌های دستیابی به هدف‌های مراقبت و آموزش کودکان خردسال گنجانیده شده به تصویب رساندند. این چالش‌ها شامل: نبود تعهد سیاسی، اعتبار دولتی ناکافی، نبود پشتیبانی بیرونی و کمبود خدمات است. در این سند همچنین فقر و موانع فرهنگی در بسیاری از نقاط

حال حاضر به آموزش زبان فارسی، ارمنی و روسی می‌پردازد. مدرسه از ۸ صبح تا ۹ شب فعال است، ولی دانش آموزان، از ساعت ۴ به بعد مختارند در کلاس‌های فوق برنامه شرکت کنند. آنها نه تنها با مدارس دیگر مسکو طرح خواهر خواندگی دارند، بلکه بسیار تمایل داشتند که این ارتباط با مدارس داخل ایران نیز برقرار گردد.

چارچوب کلی برنامه‌های درسی توسط دپارتمان روسیه ابلاغ و مدرسه براساس آن برنامه‌ها، محتوای مورد نیاز خود را تنظیم می‌نماید. در صورت رعایت حدودجه ابلاغی، آنها می‌توانند ۱۷ ساعت فوق برنامه داشته باشند که ۲ ساعت آن حتماً آموزش زبان فارسی است. حق الزحمه معلم فارسی به ازای یک ساعت فعالیت، ۲ ساعت می‌باشد. مقطع کاری این مدرسه از پیش دبستانی تا پایان متوسطه با حدود ۳۰۰ دانش آموز می‌باشد. ۱۰ معاون مدیر مدرسه را در اداره مدرسه مساعدت می‌کنند (۳ معاون آموزشی، ۱ معاون زبان‌های شرقی، ۱ معاون امور تربیتی، ۱ معاون اجتماعی و تغذیه کودکان، ۱ معاون امنیتی، ۱ معاون امور اداری و اجرایی، ۱ معاون مالی، ۱ معاون تمام وقت) والدین مشارکت کنندگان تمام عیار مدرسه هستند. ساعت آموزشی هر کلاس ۴۰ دقیقه، ۲۰ دقیقه زنگ تفریح و حداکثر ۷ ساعت آموزش در طی روز همراه با یک ساعت ناهار و هواخوری، دوره پیش دبستان ۲۰ ساعت برنامه اجباری در هفته با ۳ ساعت فوق برنامه و پایه اول ۲۰ ساعت اجباری و ۱۰ ساعت فوق برنامه دارند. هر معلم یک دستیار دارد که به او در اداره کلاس و امور جاری کودکان کمک می‌کند. سن ورود به پایه اول ۶/۵ تا ۷ سالگی است که همه خانواده‌هایی که تمایل داشته باشند می‌توانند در مدرسه ثبت نام کنند ولی در سایر پایه‌ها مدرسه می‌تواند گزینش داشته باشد. میانگین تراکم کلاس‌ها ۲۵ نفر می‌باشد و ارزشیابی به دو صورت کیفی (عالی، خوب،

موسیقی، اتاق مخصوص اکسیژن و کتابخانه و دو سالن فضای سبز بسیار زیبا از جمله امکانات فضای این واحد آموزشی بود.

این مدرسه ۳۴ معلم و مربی داشت که ۱۷ نفر از آنها واجد مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و دکترا بودند. به علت آمار بالای طلاق در مسکو (از هر ۱۰ ازدواج ۷ مورد به طلاق می‌انجامد) روان‌شناسان حاضر در آموزشگاه هم برای دانش آموزان و هم برای خانواده آنها برنامه‌های خاصی داشتند. تغذیه بین وعده و ناهار جزو برنامه روزانه دانش آموزان بود. چون مدرسه از ۸ صبح تا ۳ بعداز ظهر دایر بود.

دو هدف مهم مدرسه افزایش هوش و انگیزه کودکان جهت زندگی مناسب در اجتماع است و به همین جهت پروژه‌هایی مانند «کودکستان‌های آتی» را زیر نظر آموزش و پرورش در حال انجام دارند و به فعالیت‌های مختلف هنری با هدف افزایش اعتماد به نفس و ابراز وجود در دانش آموزان توجه و اهتمام ویژه دارند. از دیگر نکات قابل توجه در این مدرسه توجه به آداب و رسوم سنتی روسیه می‌باشد که به همین دلیل مریدان با لباس سنتی در قالب شعر و بازی فرهنگ بومی خود را آموزش می‌دهند. اصولاً مدارس غیردولتی در مسکو وجود ندارد. در برخی از مدارس درصدهای از اولیاء ماهانه ۳۰ یورو به عنوان شهریه می‌پردازند که به شکل دیگری از طرف دولت به سبد اقتصادی خانوار بازگردانده می‌شود.

بازدید دیگری از تنها مدرسه آموزش زبان‌های شرقی (لازرف) به عمل آمد که آموزش زبان فارسی در آن اجباری بود. هنر، ادبیات، موسیقی ایرانی و سنت‌های خانوادگی جایگاه مهمی در برنامه‌های درسی مدرسه داشتند. این مدرسه که ابتدا در قرن ۱۹ توسط ارامنه ایرانی تبار به صورت دبیرستان احداث شده، زبان فارسی، عربی، ارمنی و زبان‌های اروپایی را تدریس می‌کرد و در

کودکان است. دروس مدرسه ریاضی، نامه نگاری و توسعه گفتار، زیست شناسی، جغرافی، جهت یابی اجتماعی و درس توسعه و اصلاح تحرکات ذهنی و تربیت بدنی است.

کلاس‌های مختلف جهت گفتار درمانی، چوب‌بری و خراطی، کامپیوتر، نقاشی، ورزش از جمله کلاس‌ها و فعالیت‌های جاری مدرسه است.

در این سفر همچنین بازدیدهایی از دانشگاه دولتی مسکو، پارک پیروزی - موزه جنگ و کلیسای منجی صورت گرفت. نکته قابل تأمل در موزه جنگ، اهمیت دادن و ارزش‌گذاری روس‌ها به قهرمانان و کشته‌های جنگ‌های خود است. آنها برای اینکه این روحیه را در دانش‌آموزان زنده نگه دارند در هر مدرسه بخشی را به افتخارات جنگ مانند مدال‌ها، پرچم‌ها و یادبودها اختصاص می‌دهند و در برخی از مدارس صحنه‌های جنگ را در قسمت‌های مختلف و راهروها طراحی کرده‌اند و فرهنگ احترام به کشته‌شدگان و فرماندهان جنگ به تمام دانش‌آموزان داده می‌شود.

در مجموع می‌توان اذعان کرد که مأموریت انجام گرفته علاوه بر آنکه پیشرفت‌های کشورمان را در کنفرانس مطرح کرد، تجربیات بسیار ارزشمندی را برای گروه اعزامی به همراه داشت.

رضایت بخش) و کمی (از یک تا پنج) می‌باشد. تعطیلات تقویمی کودکان در طی یک سال ۵۸ روز است.

بازدید دیگری از مرکز آموزش کودکان استثنایی ۹۵۷ مسکو (کودکستان از نوع ۸) انجام پذیرفت. مشخصاً تاریخ کمک به کودکان کم توان ذهنی به قرن ۱۹ بر می‌گردد، ولی اینکه در کنار دانش‌آموزان عادی باشند، سابقه ۲۰ ساله دارد. مدرسه فعالیت مشترک با بخش پزشکی دارد و براساس تشخیص به موقع پزشک، گروه‌های هدف را مجزا می‌کنند. این کمک در مراکز کودکستان‌ها به صورت فردی و گروهی، همراه با مشارکت والدین و در بعضی موارد مستقیماً در داخل منزل ارائه می‌شود. علاوه بر اینها ۶۵ مرکز روانکاو هم فعال است. طبق اظهار نظر مدیر مدرسه تعداد دانش‌آموزان کم توان ذهنی از بقیه گروه‌ها در روسیه کمتر است، ولی به دلیل وسعت روسیه روی آمار پافشاری نمی‌گردد. برای معلولان ذهنی کتاب‌های خاص چاپ می‌گردد ولی برای معلولیت‌های موقتی کتاب‌ها معمولی است. سه برنامه سبک، سنگین و برنامه در منزل ارائه می‌گردد و سن پذیرش کودکان از ۷ تا ۸ سالگی است و حداکثر مدت تحصیل در این مدرسه ۱۰ سال می‌باشد. زمینه اصلی کار، زندگی اجتماعی و کاری آینده

زیر نویس ها :

1. World conference on early childhood care and education
2. Moscow, Russian federation 27-29 september 2010
3. United nation education, scientific and cultural organization
4. Association for the development of education in africa
5. Education for all
6. Moscow act
7. kinder garden